

staan, betreffende de benoeming van accountants, is deze controle dikwijls aan leeken of althans incompetent accountants overgelaten. Tal van malen bleek, ondanks die controle, fraude voor te komen, die door de z.g. accountants had moeten worden bemerkt. Daarom werd het volgende van overheidswege onder hun aandacht gebracht:

„Ieder, die de door de wet verlangde accountants-verklaring „teekent, zonder de jaarrekening met de boeken en desbetreffende bewijsstukken te hebben vergeleken en niet de noodige „stappen neemt om zichzelf te overtuigen, dat de jaarrekening „overigens ook in overeenstemming is met de wet, is schuldig „aan een overtreding, welke met een boete van ten hoogste „£ 50.— wordt gestraft. Als dus iemand, die gevraagd wordt „als accountant op te treden, zich daartoe niet competent acht, „moet hij zulks weigeren”.

Dat deze waarschuwing tot gevolg heeft gehad, dat meerdere z.g. accountants ontslag uit hun functie hebben genomen, bewijst wel, dat de Engelse wet door accountantcontrole voor te schrijven, zonder tevens dat beroep wettelijk te regelen, niet het nagestreefde doel in ieder opzicht heeft bereikt. The Incorporated Accountants' Journal publiceert een tiental gevallen van onontdekt gebleven fouten en fraudes bij bedoelde Friendly Societies.

(The Incorporated Accountants' Journal Febr. 1930)

Het instituut voor arbitrage

Degenen, die in Engeland belang hebben bij een goed systeem van arbitrage, speciaal voor de oplossing van geschillen, gerezen in het bedrijfsverkeer, zijn vereenigd in het Institute of Arbitrators. Hierin zijn dus niet alleen opgenomen zij, die er hun beroep van maken als arbiter op te treden, doch ook zij, die voor de geschillen, waarin zij uit hoofde van hun bedrijf betrokken worden, door arbitrage willen doen beslechten en tot het propageeren van die methode willen medewerken.

Het Institute of Arbitrators stelt zich ten doel om arbitrage meer en meer in het zakenleven ingang te doen vinden, door beroepsarbiters op te leiden. Zij, die van de noodige bekwaamheden hebben blijk gegeven, kunnen dan als beroepslid (professional member) tot het Institute toetreden.

Het feit, dat in Engeland zich op dit gebied een vereeniging van eenige beteekenis heeft ontwikkeld, doet vermoeden, dat de voordeelen die arbitrage heeft boven gerechtelijke beslissing reeds meer algemeen worden erkend. Toch komt het ons voor, dat, hoe langzaam de wettelijke weg ook moge werken, en hoe kostbaar die beslechtingsmethode, door de niet te voorkomen ondeskundigheid van de rechters op het speciale terrein van b.v. een bepaalden tak van bedrijf, ook moge zijn, arbitrage daarvoor toch slechts in heel bijzondere gevallen kan in de plaats treden. De gerechtelijke weg heeft toch nog altijd als voordeelen: de publieke behandeling en in aansluiting daaraan de vorming van een jurisprudentie, die publiek eigendom is, en de onafhankelijke positie van de rechters, welke hun belangeloosheid en onbevooroordeeldheid waarborgt.

(The Incorporated Accountants' Journal April 1930)

Het gemengd bedrijf als ondernemingsvorm voor openbaarnutsbedrijven

De publiekrechtelijke lichamen konden in Frankrijk, vóór de vorm van gemengd bedrijf bestond, alleen in twee vormen aan het bedrijfsleven deelnemen; door regie of door concessie.

Later zijn daaruit ontstaan: regie, met aandeel in de winst

voor den uitvoerder; winstdeeling door het publiekrechtelijk lichaam in een particulier bedrijf.

Bij openbaarnutsbedrijven, uitgeoefend op de basis van een concessie, bleek na den oorlog veelal tot behoud van de publieke diensten, door de concessionarissen te verzorgen, overheidssteun geboden. Daaruit bleek de ongewenstheid van de verhouding, waarbij zoolang er winst gemaakt wordt, deze aan den particulieren ondernemer komt en als er verliezen van groote beteekenis komen, zoodat het bedrijf gevaar loopt, van overheidswege ingegrepen moet worden om de diensten in het leven te houden. Tevens bestond daarbij het bezwaar van de onmondigheid van de overheid tegenover het winststreven van concessionarissen.

Door den na den oorlog opgekomen vorm, het gemengd bedrijf, wordt het mogelijk de publiekrechtelijke lichamen medezeggenschap te geven, zonder dat van hen de geheele industriële activiteit behoeft uit te gaan. Door middel van het gemengd bedrijf kan een verdeling over de concessie-gevende en de concessie-verkrijgende partij tot stand komen t.a.v. de zorg voor de „service” te algemeenen nutte, de verantwoordelijkheid voor het (o.a. ook financieel) beheer en de winsten en verliezen.

Achtereenvolgens is in Frankrijk het gemengd bedrijf wettelijk mogelijk gemaakt voor:

- 1919 het winnen van elektrische energie uit waterkracht,
- 1920 aanleg en exploitatie van hoogspanningsnetten in de bevrijde gebieden,
- 1921 regularisatie van de Rhône.

Op grond van de wet van 1919 ontstaat het gemengd bedrijf door aankoop van de concessie met aandelen. Bovendien kan van overheidswege nog met leeningen worden deelgenomen. Op grond van haar aandelenbezit benoemt de overheid ook haar vertegenwoordigers in het bestuur, waardoor haar eenzijdig medezeggenschap is gewaarborgd, anderzijds medeverantwoordelijkheid aan haar is opgelegd.

(L'Administration locale, 1e, 2e en 3e kwartaal 1930)

v. R.

EFFICIËNTIE

Red.: C. A. BLAZER en L. POLAK

Transport van kisten van Pakkerij naar Expeditie

In de „Korte Mededeelingen” van het Nederlandsch Instituut voor Efficiëncy”, vonden wij onder No. 239 een „voorbeeld” op welke wijze de gegevens, die de „Bedrijfsstudiegroep voor Transportmiddelen in het bedrijf” verzamelt, kunnen worden gebruikt.

Vraag.

Een fabriek heeft per dag 500 kisten te vervoeren van pakkerij naar expeditie, afstand 200 M. of 400 M. heen en terug.

De kisten hebben afmetingen van 500 × 400 × 400 en wegen 50 K.G.

Hoe kunnen de kisten het voordeligst worden vervoerd?

Welke kapitaalsuitgaven zijn hiervoor nodig?

Antwoord.

Uit onderstaande opstelling volgt, dat de auto voordeliger is. Zij is tevens nog 3 uur per dag voor ander werk beschikbaar.

De onderstreepte getallen zijn uit de enquêtelijst af te lezen.

De hier gebruikte cijfers zijn gefingeerd.

	Electrische truck	Fordauto
Capaciteit in tonnen	<u>3,5</u>	<u>1,5</u>
Afmetingen laadplatform in M.	$2,25 \times 1,35$	$3,5 \times 2$
Aanschaffingskosten in guldens	<u>4000,—</u>	<u>3300,—</u>
Vaste kosten per jaar in guldens	<u>450,—</u>	<u>612,—</u> zonder chauff.
Kosten per K.M.	<u>0,10</u>	<u>0,125</u>
Gemiddelde rijsnelheid K.M. per uur	<u>6</u>	<u>10</u>
Tijd per rit :		
opladen 2 man	2,5 min.	8 min.
rijtijd heen en terug	4 „	2,5 „
afladen 2 man	<u>2,5 „</u>	<u>8 „</u>
Totaal tijd per rit (a)	9 min.	18,5 min.
Aantal kisten per rit	12	35
Aantal noodige ritten (b)	42	15
Totaal tijd afgerond op uren (b \times a)	7	5
Afgelegde K.M. per dag	$42 \times 0,4 = 16,8$	$15 \times 0,4 = 6$
Kosten per dag :		
vaste kosten	$450 : 275 = 1,64$	$612 : 275 = 2,25$
variabele kosten	$17 \times 0,10 = 1,70$	$6 \times 0,125 = 0,75$
personeel 2 man à f 0,60 per uur	$7 \times 1,20 = 8,40$	$5 \times 1,20 = 6,—$
Totaal kosten per dag (in guldens)	<u><u>11,74</u></u>	<u><u>9,—</u></u>

Conjunctuuronderzoek en Marktanalyse in het bedrijf

Wij lezen in de „Korte Mededeelingen” No. 234 van het Ned. Inst. v. Efficiency, dat het heeft besloten tot oprichting van een Bedrijfsstudiegroep voor de beide hierbovengenoemde onderwerpen.

Het Bureau noodigt bedrijven, die aan deze groep wenschen deel te nemen uit, dit aan zijn Bureau, Beurskamer 23, Amsterdam, op te geven met vermelding van naam en functie van den persoon, die het bedrijf in de groep zal vertegenwoordigen.

Uitwisseling van bedrijfsgegevens

De „Forschungsstelle für den Handel” te Berlijn heeft haar 5e publicatie, getiteld „Der Monatliche Betriebsvergleich” het licht doen zien. Reeds uit den titel van de eerste paragraaf blijkt het doel van deze publicatie; hierin toch wordt de vraag gesteld: „Beschikt U over de mogelijkheid de ontwikkeling van Uw bedrijf te controleeren door vergelijking met de resultaten van gelijksoortige bedrijven?” „Al bent U tevreden”, zoo gaat deze brochure verder, „over den gang van Uw bedrijf, dan blijft toch nog altijd de vraag „Had het niet beter gekund, hebben mijn collega’s niet betere resultaten bereikt”?

Het ontbreekt de meeste bedrijven aan een voor de geheele branche geldenden maatstaf waaraan zij hun omzet, voorraden, kosten, loonen en salarissen, licht en krachtverbruik, kosten van verwarming, enz., kunnen vergelijken.

In Duitschland hebben de onderstaande vereenigingen in samenwerking met de „Forschungsstelle für den Handel” een organisatie in het leven geroepen waardoor zij in staat zijn door middel van een neutraal lichaam hun bedrijfsresultaten onderling uit te wisselen.

1. Verband Deutscher Wäschegeschäfte und Wäschehersteller e.V.
2. Verband Deutscher Eisenwarenhändler.
3. Reichsverband Deutscher Spezialgeschäfte für Porzellan-, Glas-, Haus- und Küchengeräte.
4. Deutscher Drogistenverband.
5. Reichsverband für Damen und Mädchen Kleidung e.V.
6. Reichsverband Deutscher Schuhhändler.

De eerstgenoemde vereeniging gezamenlijk met de „Forschungsstelle”, verzorgt een geregelde publicatie van maandstatistieken. De bedrijven van deze branche zagen onmiddellijk het groote belang van een dergelijke vergelijking van bedrijfsresultaten in, en in een paar maanden verdrievoudigde zich het aantal deelnemers. Iedere maand ontvangen de deelnemers een verzameling cijfers, waaraan zij de resultaten van hun eigen bedrijf kunnen toetsen. Deze cijfers, „Richtzahlen” genoemd, hebben betrekking op:

- a. den omzet, b. verhouding tussehen inkoop, voorraad en omzet, c. totaalkosten en de verschillende soorten kosten, d. omzet per employé en per verkooper.

Aan de deelnemers worden bovendien zeer praktische overzichtstabellen verstrekt, waarin op overzichtelijke wijze per maand gegroepeerd, de „Richtzahlen” en de cijfers van het eigen bedrijf naast elkaar ingevuld kunnen worden.

Op welke wijze verzamelt men nu de gegevens waaruit de „Richtzahlen” berekend moeten worden? Maandelijks worden door de deelnemers vragenformulieren aan de „Forschungsstelle” ingezonden. Hun naam komt op deze formulieren niet voor, doch alleen een nummer, waaruit de „Forschungsstelle” den naam van het bedrijf kan afleiden. De in totaal 13 vragen zijn verdeeld over 3 groepen:

- a. voor de berekening van den omzet;

- b. voor berekening van den voorraad;
c. voor berekening van de kosten.

Onder groep a. worden eenige vragen gesteld naar de grootte van de verkoopen en retouren, en naar het totaal aantal personen in het bedrijf werkzaam en het aantal verkoopters. De vragen onder groep b. betreffen voornamelijk de inkoop, en de vragen onder groep c. de verschillende soorten kosten, kosten van de bedrijfsgebouwen, van het personeel, van de reclame en diverse kosten.

In verband met bovenstaande brochure vestigen wij de aandacht op de R.K.W. Nachrichten van December 1930. Hierin vinden wij een uiteenzetting over het door bovengenoemde vereniging bereikte resultaat voor den handel en fabricatie van Dames en Meisjeskleeding. Hierna worden ons enkele cijfers gegeven. De personeelskosten bedragen 5.3 %, de kosten van de gebouwen 2.2 %, de reclamekosten 1.7 % en de totaalkosten 19 % van den omzet. De bediening van een klant kost 1.37 R.M. De totale verkoopkosten bedroegen in 1928 23.13 % van den omzet. Per employé werden 18000 R.M. omgezet, per verkoopt 25000 R.M. Per employé bedroeg het aantal klanten 1900, per verkoopt 2500.

Verder stelde dit Instituut nog gespecificeerde cijfers op voor de verschillende soorten bedrijven in deze branche, gesplitst naar de kwaliteit der goederen, naar de grootte van den omzet, naar het karakter van de stad, enz.

De fabrikanten hadden reeds 80 % van de benodigde hoeveelheid meisjesmantels voor de winter 1929/30 vóór den aanvang van het seizoen gereed. De detaillisten beschikten vóór den aanvang van het seizoen over de helft van dezen voorraad. Interessant zijn de gegevens over de verdeling van den afzet tusschen warenhuizen en confectiewinkels. Sinds 1915 daalde het aantal klanten van gewone winkels met ongeveer een vierde, terwijl het aantal klanten van warenhuizen sterk toenam. Daartegenover staat echter, dat de kwaliteit bij de winkels ongeveer met een derde steeg, terwijl de kwaliteit bij de warenhuizen met een vierde daalde.

De onderzoekingen van dit Instituut geven voor de Deutsche belanghebbenden een schat van interessante gegevens. De toestanden in Amerika zijn eveneens, voorzover zij voor de Deutsche handel van belang zijn, in de gegevens verwerkt.

(No. 242 van de Korte Mededeelingen van het Nederl. Instituut voor Efficiëncy)

BOEKBEOORDEELING

Het Nederlandsche Belastingrecht, no. 10, De theorie der Belastingen en het Nederlandsche Belastingwezen, door Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, Zwolle 1930.

De verschijning van dit werk vestigt opnieuw de aandacht op de gunstige ontwikkeling van de belastingwetenschap in ons vaderland. Tegelijk voorziet het in groote behoefte. Immers tot voor kort was het vooral de juridische zijde van de belastingen, welke het middelpunt van aller belangstelling vormde. De verschijning van de Prae-adviezen over de Algemeene Beginselen van de Belastingheffing, in 1929 uitgebracht voor de Vereniging voor Belastingwetenschap door de hoogleraren Mr. Dr. van Gijn en Dr. Polak, deed het licht vallen op een te veel verwaarloosd terrein van de leer der belastingen. En dat gedeelte betrof nog wel de grondslagen en de gevolgen van de belastingen! Op dat gebied konden ons behalve enkele afzonderlijke artikelen over bepaalde onderwerpen alleen de inmiddels verouderde werken van de professoren Pierson en Cort van der Linden tot voorlichting strekken. Wilden wij ons beter oriënteren naar moderne opvattingen, dan waren wij aangewezen op buitenlandse werken; vooral in Duitschland had men zich beijverd de „Finanzwissenschaft“ uitputtend — soms wel eens tē uitputtend — uiteen te zetten.

Thans zijn ook wij bij! Al ware dit de eenige verdienste van dit werk, dan was dit op zich zelve reeds een reden tot groote voldoening en tot dankbaarheid. Door dit boek wordt immers menigeen in hooge mate ontlast van het vermoeiende zoeken naar bronnen om zijn opvattingen te toetsen aan die van anderen of om zich omtrent een onderwerp te oriënteren. Prof. Bordewijk heeft dat voor hem gedaan; men behoeft zijn werk maar op te slaan en men vindt er niet alleen zijn eigen meening, niet alleen verwijzingen naar de literatuur, men vindt er de meeningen van andere schrijvers herhaaldelijk in hun eigen woorden weergegeven. En nu weet ik wel, dat er nog andere schrijvers vermeld hadden kunnen worden, doch laten wij meer dan tevreden zijn met hetgeen hij ons biedt! Veler wetenschappelijke arbeid zal door dit werk belangrijk worden verlicht.

Maar dit boek heeft nog meer verdiensten. De schr. heeft ons, voorzover we het nog niet mochten weten, duidelijk gemaakt, dat er bijna geen onderdeel van het omvangrijke economische gebied is, waar de belastingen geen invloed uitoefenen. En zij, die economie studeeren, mogen erkentelijk zijn, dat alle die her en der verspreide problemen, welke door de belastingen worden beïnvloed, hier zijn te samen gebracht en hier kunnen worden geraadpleegd.

Ik zal nog gelegenheid hebben op nog meer verdiensten van dit doorwrochte, zeer subjectief geschreven werk te wijzen. Zeker het boek noopt meer dan eens tot tegenspraak, zelfs op hoofdpunten. Ik zal dan ook mijn afwijkende meeningen over eenige onderdelen naar voren brengen, — ik kan zelfs niet alles waar ik het met den schrijver niet eens ben, vermelden —, maar dit behoeft aan onze waardeering en erkentelijkheid geen afbreuk te doen.

DE INDICES VAN DRAAGKRACHT

Drie verkeersfeiten wijzen draagkracht aan: inkomen, vermogen en vertering (442, 475, 504).¹⁾ Prof. Bordewijk schat elk dezer niet even hoog; inkomen en vertering zijn zelfstandige indices; het vermogen heeft slechts secundaire functie: het is alleen een aanwijzing van grootere draagkracht, welke in bezitsinkomen aanwezig is. Bovendien acht hij de vertering het belangrijkste criterium van draagkracht. Hierdoor komt hij tot deze stelling (LXX):

„In een werkelijk belastingstelsel behoort het belasten naar de „de vertering in het middelpunt te staan. Inkomsten- en eventueel vermogensbelasting vervullen een aanvullende rol.”

Het valt moeilijk, deze stelling te onderschrijven. Die moeilijkheid wordt bovendien door den schrijver niet in alle opzichten weggenomen. Wat is n.l. het geval?

Op blz. 392 somt de schr. de volgende leemten op, welke aan de verteringsbelastingen eigen zijn en welke hij wil ondervangen door eene aanvullende inkomsten- en vermogensbelasting. Wij willen even nagaan, of dit inderdaad mogelijk is.

Als eerste leemte vermeldt de schr. in het debet der verteringsbelastingen, dat zij geen rekening houden met de niet verteerde inkomensdeelen, hoewel het feit van opleg ongetwijfeld van draagkracht doet blijken. Inderdaad kan dit bezwaar worden ondervangen door een aanvullende inkomstenbelasting.

Als tweede leemte wordt opgegeven, dat de verteringsbelastingen, althans zoo zij op bepaalde verteringen worden gelegd, geen rekening houden met de mogelijkheid, dat zij uit het vermogen kunnen zijn betaald, waardoor hetgeen als teeken van welvaart wordt opgevat, bijdraagt tot de economische verzwakking van het subject. — Hier kan de inkomstenbelasting niet corrigerend werken; zij wordt immers in dit geval bij gebrek aan inkomen niet geheven. De vermogensbelasting kan hier evenmin de door Prof. B. gedachte rol vervullen; hij wil deze immers alleen heffen, indien er *inkomen* is (o.a. 407).

De derde leemte is, dat zij zich niet bekommeren om de wijze waarop het inkomen is verkregen; het verschil in oorsprong van het inkomen kan immers verschil in draagkracht impliceren. De schr. doelt hier op het bezitsinkomen, dat hij zwaarder wil treffen. Maar hoe kan nu een *aanvullende* inkomsten- of vermogensbelasting — welke dus uit hoofde van de eerste leemte feitelijk alleen tot taak heeft het *bespaarde* inkomen te treffen — het verteerde *bezitsinkomen* extra belasten? Dit lijkt mij een onmogelijkheid. Bijv. A en B hebben ieder een inkomen van f 10.000, A uit arbeid, B uit vermogen. B heeft dus grooter draagkracht. Verteert ieder f 10.000, dan betalen zij aan verteringsbelastingen evenveel; aan inkomsten- en vermogensbelasting niets. Verteert ieder f 8000, dan betaalt ieder aanvullende inkomstenbelasting over de besparing van f 2000 en B bovendien vermogensbelasting (in reden van

¹⁾ De tusschen haakjes geplaatste getallen verwijzen naar de bradzijden van Prof. Bordewijks boek.